

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Намуулуусун хаһыата

35 сыл алтынны 5 күнүгэр чыгарылат

2003 с.
От ыйын

10

күнэ
чэппиэр
№ 82 (9244)

Улуус баһылыгы мунһабыттан бэлиэтээһиннэр

Бэс ыйыгар улуус үрдүнэн 6 ойуур баһаара буолбут. Уопсайа сайын устата 17 уот тура сылдыбыт. 15 №-дээх 50 периметрдаах Маймаҕа баһаара от ыйын 16 күнүгэр ликвидацияламмыт. Уоту умуруорууга куораттан ойуур авиацията, Түбэ, Хатырык, Модут олохтоохторо, лесхоз үлэһиттэрэ кыттыны ылбыттар.

XXX

«Намгаэстрой» АО Нам-Бөтүгү икки ардыгар 4,6 км усталаах газ турбатын түһэрибит, өссө эбии 2 км усталаах турба ууруллуохтаах. Нэлэгэргэ 6,5 км усталаах турба оҥоһуллуохтаах, манна 40 ыалга газ кириэхтээх. Ааспыт бээтинсэ «Энергосбыт» саҥа дьээтэ 2 ый иһинэн тутулан презентацията буолбут.

XXX

Субуота «Үтө дьыала» дирекциятыттан уонна тутуу министерствотыттан тахсан тутуу объектарын көрбүттэр. Дьокуускайга Нам улуунун олохтоохторугар анаан 20 уһаайба бэриллээ.

Улууска 70 тэрилтэ, ол иһигэр 14 федеральнай тэрилтэ кадастровай картага оҥоһуллар. Оттооһун графога оҥоһуллубут. Окко маассабыт кириити от ыйын 10 күнүн кэһэ буолуоҕа. Билигин күһүгэ 22 тонна үүт туттарыллар.

XXX

Правительство председателин солбуйааччы Д.Ф. Наумов салайааччылаах 11 киһилээх делегация тахсан улуус үлэтин кытта билсибит. 1 Хомустаах уонна Партизан икки ардыгар баар сиргэ балык мээккэтэ онорор заводу тутар туһунан кэпсэти ыһтыллыбыт. Оччоҕо улуус олохтоохторо бу заводка балык туттаран харчылана эгилэр. Маны таһынан үлэ мистэтэ таһарыллыа.

XXX

Бээтинсэ Дьокуускайга Президент предпринимательство үлэтигэр аналдаах координационнай совет мунһабын ыһытты. Бу мунһааха улуус баһылыга Д.П. Корякин иһитиннэри оҥорбут. Улууска 700-тэн тахса предприниматель регистрацияламмыт. Улууска координационнай совет тэриллэн предпринимателлэри кытта үлэлэһэргэ былаан оҥоһуллуоҕа.

XXX

Бу нэдиэлэ улуус дьаһалтата түөрт бөлөҕүнэн улуус нэһиликтэригэр сылдан үлэни-хамнаһы билсиһиэ. Бастакы бөлөҕү улуус баһылыга Д.П. Корякин, иккис бөлөҕү улуус баһылыгы 1 солбуйааччы А.А. Бочкарев, үһүс бөлөҕү баһылык солбуйааччы М.Д. Кокарева, төрдүһү улуус мунһабын председатели Н.Н. Баишев уонна тэрийэр-правовой отдел начальнига А.Г. Новгородов салайахтара.

XXX

«Энцикли» хаһыат от ыйын 5 күнүнээһи №-гэр бастакы страница «Аҕыах тыл минньигэс» рубрика «НПК преподаватель И.Н. Готовцев «Сахам хомуугар саҕаны» дьин кинигэ... Москва куоракка бачээттэнэн тахсыбыт» дьини «Кинигэ Дьокуускай куоракка «Сахаполиграфиздат» НИПК бачээттэнэн» дьин көннөрөн ааҕаргытыгар. Автор туһааннаах дьонтон бырастыгы ыналларыгар көрдөһөр.

Бэлиэтэннэ В. РЫКУНОВА

СИЭР-МАЙГЫ ДЬИЭ КЭРГЭННЭ ТҮСТЭНЭР

Күнтэн күн сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор бүрүйү оҥоруулар, үөрбэ суох хаалыылар уо.д.а. быһылаанга түбэһиллэрэ элбээн иһэрэ бэлиэтэнэр. Маныаха туох сэрэтэр үлэ ыһтылларын туһунан саастарын ситэ илик оҕолор дьыалаларыгар комиссия (КДН) эппиэттиир секретарын М.А. Ядрихинскаяны кытары сэлэргэстим.

Корр.: Матрена Андреевна, КДН Россияҕа аан бастаан хаһан тэриллибитэ?

М.А.: Бастакы КДН сэбиэскэй былаас саҥа үөскээбитин кэһэ аһыллыбыт. Ол курдук 1918 сыл тохсунньу 14 күнүгэр В.И. Ленин илии баттаһынаах Народнои комиссардар Сэбиэттэрэ таһарыт декретынан бастакы КДН үөрэх наркоматын иһинэн тэриллибит.

Корр.: Онтон Нам улууһугар КДН хаһаангыттан үлэлиир?

М.А.: Биһиги республикабытыгар сэбиэскэй былаас саҕаттан КДН дьин баар, ол курдук Нам улууһугар эмиэ. КДН-на урукку кэмгэ босхоломмут үлэһиттэр көрүллэн үлэлииллэрэ, онтон кэлин үөрэх управлениетын иһинэн опекаҕа

уонна попечительствоҕа инспекторга эбии үлэ буолар этэ. Онтон 2002 с. бэс ыйын 20 күнүгэр Саха сирин правительствота 306 № уурааһынан республика бары улуустарыгар КДН эппиэттиир секретардарын үлэлэтэр туһунан ирдэбил турбута. Онон 2002 сыл алтынны 10 күнүгэр «Нам улууһа» МТ КДН штатын көрөр туһунан дьаһал таһарыта. Бэйэм босхоломмут үлэһит быһыытынан 2003 сыл муус устар 15 күнүгэр үлэлиибин. КДН балаһыанньата Улуус Мунһабыгар 2003 сыл бэс ыйын 11 күнүгэр бигэргэтилиннэ.

(Бүтүүтүн 2-с стр. көр)

Убаастабыллаах төрөппүттэр уонна оҕолор, өскөтүн олоххо туох эмэ уустуктары көрсүбүт буоллахытына, бу аадырыска билсэххитин сөп: Нам улуунун дьаһалтата, 3 этээс, 307 к. Төл.: 21-4-75. (КДН эппиэттиир секретара Матрена Андреевна Ядрихинская).

Улуус баһылыгы дьаһала 2003 СЫЛГА НАМ УЛУУҔУГАР СҮӨҮ АҢЫЛЫГЫН БЭЛЭМНЭЭНИН ТУҢУНАН

Сүөһү аһылыгы тэрээһиннээхтик бэлэмнээһин уонна бары көрүгү хаһаайыстыбаларга сүөһү кыстыгы этэҥнэ түмүктүү инниттэн дьаһайабын:

1. Сүөһү аһылыгы бэлэмнээһин тэрээһинигэр манньк састааптаах улуустаағы штабы тэрийэргэ: Бочкарев А. А. - штаб председатели, «Нам улууһа» МТ баһылыгы 1 солб.; Соловьев М. Д. - штаб председатели солб., ТХУ начальнига; Степанова З. Е. - чилиэн, ТХУ начальнигы солб.; Новиков З. И. - чилиэн, ТХУ кыл агронома; Тарасова Н. И. - чилиэн, статотдел сэбиэдиссэй; Алексеев М. К. - чилиэн, улуустаағы сир комитетын предс. солб.; Сыромятников В. В. - чилиэн, «Энцикли» хаһыат корреспондент; Замятин А. Т. - чилиэн, «Нам» ТРК редактора.

2. Сүөһү аһылыгы бэлэмнээһини тэрийэр улуустаағы штаб (Бочкарев А. А.) от охсуутун хаамыгыт кытаанахтык хонтуруоллуурга; нэдиэлэ айы бөндидиэниэксэ улуус дьаһалтатыгар уонна ТХМ-тыгар сүөһү аһылыгы бэлэмнээһин былаанын уонна графигын туолуутун иһитиннэрэригэр; пресс-киһи тэрийэригэр уонна иһитиннэрэр-биллэрэр средстволарга от охсуутун хаамыгыт кэмигэр сырдатарга; кэмигтэн-кэмигэр сүөһү аһылыгы бэлэмнээһин былаан туолуутун туһунан нэһиликтэр баһылыктарын отчуоттарын истэригэр.

3. Хаһаайыстыбалар уонна нэһиликтэр 2003 с. оту бэлэмнээһингэ былаан-соруудахтарын бигэргэтэргэ.

4. Нэһиликтэр икки ардыларыгар күрэхтэһи усуллубуйатын бигэргэтэргэ.

5. Бэлэмнэммит от аһылык единицатын уонна хаачыстыбатын үрдэтэр инниттэн атырдыах ыйын 1 күнүгэр дьылы оту бэлэмнээһин былаан-соруудагыттан аччыгыга 50 бырыһыанын толорорго.

6. «Энцикли» хаһыат редакциятыгар, «Нам» ТРК-га сүөһү аһылыгы бэлэмнээһин хампаанньатын кэмигэр оту охсууну анал рубрикаларга сырдаталларыгар.

7. Тыа хаһаайыстыбатын управлениета (Соловьев М. Д.) оту охсуу тохтоло суох хаамыгыт хааччыгар инниттэн тыа сирин онорон таһарааччылар ГСМ-нан, саппаас чаастарынан, техниканан о.д.а. кэмигэр хааччылыыларыгар көмөлөһөрүгэр.

8. Нэһиликтэр дьаһалталарын баһылыктара тус эппиэтинэстэригэр ылынан оту бэлэмнээһин бэриллбит былаанын, графигын туолуутун хааччылаарыгар уонна нэдиэлэтээҕи иһитиннэриини тэрийэн бээтинсэ айы дааннайдары улуустаағы штабка тиэрдэллэригэр; ТВ ирдэбиллэрин уонна баһаартан харыстаныбыраабылаларын тутуһууну кытаанах хонтуруолга ылаалларыгар; бары хаһаайыстыбалар сыһырыллыбыт оттуур сирдэрин толору туһаналларын кытаанахтык хонтуруоллуулларыгар.

9. Улуустаағы сир комитетта (Кулаковский И. Д.) тыа сирин онорон таһарааччыларыгар уонна кэтэх хаһаайыстыбаларга оттуур сирдэри кэмигэр быһан биэрэригэр; атырдыах ыйын 25 күнүгэр улууска туһанылыбатах оттуур сирдэргэ баһалаах хаһаайыстыбалар уонна гражданныр оттуулларын көңүллүүрүгэр.

10. Бу дьаһал туолуутун хонтуруолун «Нам улууһа» МТ баһылыгы 1 солбуйааччыгар А. А. Бочкаревка сүктэрэргэ.

«Нам улууһа» МТ баһылыга Д. П. КОРЯКИН

Былыргыны былыт саппат

КУНАЙ ХОТУУРДААХ ОХСООЧЧУЛАР

Былыргы түн үйэлэртэн саҕалаан сүөһү ииттэн олохтооһуну бэргэтирбит үтүө үгэстэрэ үйэлэри угуордаан кэлбит. Саха олонхолоругар, остуоруйаларыгар кунай хотуурдаахтар күн бүгүнгө дьэри уостан түспүккэ кэрэ кэпсээн, номох буола сылдьаллар. Саха үөрэхтөөхтөрө суруйалларынан остуоруйаларга «тойон» дьин тыл былыргы өйдөбүл «ыраас», «үрүг айы» дьин суолталаах эбит, оттон «дөһөгөй тойон» дьин отчуттар төрүттэрэ. «Кини Кунай Уол дьин от охсор уоллаах, Кынат Кыыс дьин от мунһар кыстыах» дьин суруйаллар.

Ити былыр-былыргыттан алаастарынан, өрүстөр кытылларынан, үрэхтэринэн тарҕанан олохтооһуну бэргэтирбит - саха киһитэ хотуурунан от оттоон кылгас сайынҥа аһыгар аһын, таннар таһаһын биэрэр сүөһүтүгэр уораннаах үһүк кыһыны туоруур отун оттуур, кырдык да хас улуус, нэһилиэк айы улуу охсооччу дьонноох буоланнар билигиниттээҕэр элбэх ынаҕы, сылгыны үөскэтэ сылдьыбыттар.

От охсор косилка кэлиэн иннинээҕи көлүгө дьонноор бары кэриэстэ дэһээтинэ сир хотуурунан охсоллорун күннээҕи нуормаларын курдук кэпсэтэллэрин кыра эрдэхпинэ истэрим. Дэһээтинэ сир охсубат киһини мөлтөх, оту кыайан ох-

субат охсооччунаан ааттыыллара. Дэһээтинэ дьин 1,26 га сир, былыргынан 8 буут сир буолар. Ол иһин күннэ хасты да дэһээтинэ сир охсооччулар кунай хотуурдаах дьин ааттанан, үрдүктүк тутулан, сир күүстээх бухатыр дьону кэпсири курдук кэпсэтэ сылдьаллара.

Урут олоһон ааспыт кырдыҕа-астартан истибилин уонна сороһун уу харакшынан көрбүт-билбит бэйэм көлүгөм от охсооччуларын, итиэнэ Саха сиригэр улаханньк сураһырыт улахан от охсооччулар тустарынан билигини ыччат дьонноорбор кэпсэтэхпин баһарыбын.

АЙААН ТУҢУНАН

Орто Алаас олохтооҕо Аяаан дьин киһи Кутас дьин үс ылааах алааһы күн ортогугар тиэрпэккэ охсон кэбиһэрэ үһү. Кинини олус күүстээх бухатыр буолуо дьин сылыктыыллара, күүһүн-күдэһин киһиэхэ да биллэрбэтэх, арай ити оту охсоругар хотуурун аанньа сыгылаабакка эрэ сир хара буоруттан кыһыан охсорун иһин күһүгэ бэрт буолан итинник охсоро буолуо дириллэрэбит.

Оччоҕо бу сир тэтиэнэ, бэйэлэрин кыанар эдэр уолаттар кини кыратык тохтуур кэмигэр хотуурун сыгылаан кэбистэхтэринэ кураанаҕы дайбаан соһуйан кыһыра

үһү. «Киһи холун быһаары сыгылылыллар» дьин уонна бэйэтэ хотуурун кылаанын туора-маары кытыгы тардылаан баран били охсубуттун курдук сир кырыһынан көҥү дайбы охсон тэллэннэгэн бара турара дьин кэпсириллэрэ. Аяаан хотуурунан уолаттар охсон дайбаан көрөллөрө үһү да төрүт хотуушаттар эбит.

КҮРҮНТҮК ӨКСҮӨНТЭЙ

Төрдө Таастаах Элтээтин киһитэ, сүрэхтээх аата Афанасьев Авксентий дьин киһи күн айы иккилии дэһээтинэ сир таах дайбаан кэбиһэрэ. Ол иһин кини кэминээҕи дьонноор аһары үчүгэй охсооччутун туһунан, хаартылааһын үгэһинэн сайдан турар кэмигэр хаартыга сүүйүннөр бэйэлэрин сирдэрин босхо оҕустаран ылаалларын туһунан кырдыҕа-аста уос номоҕоһунан кэпсипиллэрэ. Кини эдэригэр сайын от ыйын устага 60 дэһээтинэ сир хаартыга сүүйгэригэр боруосаан охсон баран атырдыах ыйыгар дьэ бэйэтин сириттэр сүөһүтэ кыстыгы отун оттуур эбит.

Биридэ ити курдук хаартылыгы сылдьан 32 ынаҕы, онно нокулуоска дьин эбиитигэр биэр баайтаһын кур оҕуһун уксан хаартыгыгар сирэй бааран сүүйтэрэн кэбиспит, киһи эрэ буоллар кэһэйэн онтон ыла хаартыгыт төрүт быраһыга дьин Хамаҕатта кырдыҕа-аста кэпсипиллэрэ уонна Күрүнтүк курдук хаарты албыныгар халтаарыаххыт дьин сэрэтэр, буйайар буолааллара.

Г. КОКОВЕВ

Биһиги кырдыҕа-аста общественнай корреспондентым, илии хотуурун энтузиаста Григорий Софронович Кокорев кэһи кэмгэ аһары техникаҕа убанан уонна үрдүнэн-анынан оттоон аныгы үйэ дьонно оттур ходуһаны талааха былды-аталларын, от хаачыстыбатын мөлтөтөллөрүн туһунан үрүт суруйан турардаах. Билигин от ситэн ходуһага кирири тирээн кэлбит кэмигэр Г. Кокорев былыргы от охсооччулар тустарынан суруйуутун кэлэр нүөмэргэ билсэххит. (Хаартыска: Хамабатта нэһилигин аҕа көлүгө дьонно оттоһун үгэһин кэмигэр)

Сокуону билиэххэ, тутуһоохха уонна туһаныахха

СИЭР-МАЙГЫ ДЬИЭ КЭРГЭННЭ ТҮСТЭНЭР

(Бүтүүтэ. Иннин 1-кы стр. көр)

Корр.: Бу тэрилтэ туох үлэ ытыгарын, сымалын-соругун туһунаан кэсписин дуо?

М.А.: Биһиги сүрүн сымалытын саастарын ситэ илик оворлор буруйу оҥорботторун инниттэн сэрэтэр дьаһаллары ыгыты уонна кинилэр бырааптарын көмүскээһин буолар. Бу үлэ барарын туһугар комиссия үөрэх управлениетын, ИДЬУО - ну, дьыэ кэргэн уонна ыччат, доруобуйа харыстабылын, үлэ уонна социальнай харалта, культура управлениеларын, общественной организациялар о.д.а. тэрилтэлэр үлэлэрин хонтуруоллуур уонна салайан биэрэр. Республика улустарыгар баар КДН-ры сүрүннээн правительство иһинэн тэриллибит ведомстволар икки ардыларынааҕы комиссия үлэлэтэр, бу 14 киһилээх МКДН-ны Саха сирин правительствотын председателин солбуйааччы Михайлова Е.И. салайар.

Нам улууһугар барыта 9 киһилээх комиссия председателинэн «Нам улууһа» МТ дьаһалтатын баһылыгын социальнай боппуоростарга солбуйааччыга М.Д.Кокарева буолар. Ону таһынан манньк комиссиялар улуус нэһиликтэригэр эмиэ аһыллан эрэллэр. Нэһиликтэргэ баар комиссиялары баһылыктар бэйэлэрэ салайаллар. Комиссия тэриллиэҕиттэн икки төгүл мунһахтаата уонна учуокка 3 оҥону туруорда, 7 оҥону оскуола ходайтастыгынан уонна төрөспүт сайабылыаннаатынан учуоттан таһаарда, оҥолору сайынҕы сыһыаннааннарыгар лаабырынан, үлэнэн хааччыыһыга үлэлэһэр.

Нэһилиэнньэ санаатын билэр, үөрэтэр инниттэн өр бырааптарын уонна эбээһинэстэрин туһунан «Нам» ТРК нөҥүө прямой эфир оҥоһулунна. Ону таһынан дьыэ кэргэн уонна ыччат политикатыгар управление, улуус оскуолаларын социальнай педагогтара, психологтара, дьыэ кэргэн киһиэ, доруобуйа харыстабылын управлениета, эдэр дьыэ кэргэттэр кыттыылаах төгүрүк остуоллар ыгытылыһылар. Дьыэ кэргэттэргэ, сорох тыа оскуоладарыгар сылдьан үлэни-хамнаһы, үөрэҕи, бэрээдэги кытта билсибит. Соторутааҕыта КДН үлэһиттэригэр аналаах республикатааҕы семинарга кыттан кэллим. Билигин «Подорожок» операция ыгытылла турар.

Корр.: КДН ханьык сокуоннарга олохуран үлэһиттэр?

М.А.: Бастатан туран, биһиги Российской Федерация уонна Саха Республикатын Конституцияларыгар, 1999 с. Россия Президена таһаарыт «Об основах системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних» сокуонугар, СР 1994 с. таһаарыт «О правах ребенка» сокуонугар, СР 1999 с. таһаарыт «О профилактике безнадзорности и правонарушений в Республике Саха (Якутия)» сокуонугар, СР 1994 с. Ил Түмөн мунһаҕа ылыммыт «Положение о комиссиях ПДН» уураабыгар о.д.а. федеральнай, республиканскай уонна улуус сокуоннарыгар, уураахтарыгар, дьаһалларыгар олохуран үлэһиттэр.

Мань таһынан Нам улууһун КДН балаһыанньатын оҥорон улуус мунһаҕыгар 2003 сыл бэс ыйын 11 күнүгэр биэгэттердибит. Билигин Россия үрдүнэн, Саха Республикатыгар 7 улуустан ураты бары муниципальнай тэриллиилэргэ манньк комиссиялар үлэлэрин салааабылар.

Корр.: Нам улууһугар саастарын ситэ илик оворлор буруйу оҥорууларын, оскуолаҕа үөрэмэттэрин, көрүүтэ - истиитэ суох сылдьыһыларын туһунан туһулуур сымнапаралары сырдаттыгы дуо?

М.А.: 2003 сыл 6 ыйыгар 6 сокуону кэһии табыста, ол иһингэр 3

ыарахан. Ол курдук 6 холуобунай дьыала тэриллибит, сааһын ситэ илик 9 оворо дьыала тэриллэрэ аккаастаммыт. 3 оро сокуону итирик туруктаах сылдьан кэспит. Саастарын ситэ илик оворлор буруйу оҥорууларга 2002 сыл 6 ыйынааҕы көрдөрүүттүнэн улаханньк халбаҥнаабатах. Республикаҕа саастарын ситэ илик оворлор буруйу оҥорууларга бүтэһик биэс ыйга 1,9% түспүт. ПДН учуотугар 110 оро турар. Оскуолаҕа үөрэмэт, үөрэххэ кыһаллыбат оро элбэх. Ол эрэри бу дааннайдар өссө да чуокайдана илэктэр.

Корр.: КДН учуотугар кимнээх туралларыт?

М.А.: Бу учуокка бастатан туран сокуону кэспит оворлор тураллар. Ол курдук уорбуг, охсуспут, өлөрүүтэ кыттыыгыт, түөкүннээбит о.д.а. сокуоннаа суох дьыыһылар оҥорбут оро учуокка туруон эбэтэр колонияҕа барыан сөп. Учукка ону таһынан арыгыһыт, табахтыт, куһаҕаннык үөрөнөр эбэтэр олох да үөрэмэт, төрөспүттэрин тылын истибэт, киһиэ хойукка диэри көрүүтэ суох сылдьар оворлору туруорабыт. Манна барытыгар төрөспүттэр «Кодекс РФ об административных правонарушениях» уонна КДН балаһыанньатыгар олохуран эппиттииллэр, ыстараап төлүүллэр.

Корр.: Тоҕо буруйу оҥоруу эбии туарай уонна ол туох төрөтүтэҕит?

М.А.: Манна биэс сүрүн төрөт баар: үп - харчы өттүнэн кыаммат - түгэмэт, ыарыһах дьоннордоох, сорохтох ийэлээх, аҥардас аҕалаах, бэйэ - бэйэлэрин ситэ өйдөспөт, криминальнай олохтоох дьыэ кэргэттэр баар буолуулар. Көрөрбүт курдук, барыта дьыэ кэргэнтэн салаанар. Бүгүҥү күнүгэ арыгыһыт, үлэлээбэт дьыэ кэргэттэр оворлору учуокка тураллар, буруйу оҥороллор.

Корр.: Инникигэ туох былаан баарыт?

М.А.: Иитэр - үөрэтэр, эрдэттэн сэрэтэр үлэһитин лекциялары, бэсиэдэлэри, ток - шоулары тэрийэн о.д.а. үлэни ыттан салгыт былааннаахпыт. Нэһилик КДН - нарын үлэһиттэрин таһымын үрдэтэн семинардары, төгүрүк остуоллары ыгытаахпыт. Биһиги учуокка туар оворлорбутун кэтээн көрөн үчүгүйдик үөрэнэллэрин, эбии интэриэстэринэн куруһуоктарга, секцияларга сылдьалларын хааччыыахпытын наада. Үөрэмэт да, үлэлээбэт да сокуоннай сааһын ситэ илик оворлору үлэ миэстэтин буларга күһэллэбит.

Аны туран, «Абитуриент» штабы кытары учуокка туар оворлор үөрэххэ киирэллэригэр күөс - көмө буолуохха, атын оворлор сайынҕы сыһыаннаан тэрийиэххэ наада. Инникигэ целевой программаҕа харчы анаарын, туспа счот аһыллан ыстараап харчыга, биридилээн дьон, тэрилтэлэр көмөлөрө киирэрин ситиһиһиллэр. Харчы киирэрэ буоллар үлэбит ордук таһаарылаах буолуо этэ. Ону таһынан, кыаммат дьыэ кэргэн оворлоругар сайдар кыах биэриэхпит, араас лаабырдарга, сокуруу ыгытыахпыт этэ.

Баһылыктар бэйэлэрин нэһиликтэрин сайдыытыгар, дьыно-сэргэтэ биэгэ туруктаах, инникигэ эрэллээх буолууларыгар оворлор бэрээдэги кэһини таһаарбаттарын, үөрэхтэригэр кыһаллыларын ситиһиэххэ наада. Кинилэр бэйэлэрин истэригэр бэрээдэги кэспит оворлору, арыгыһыт, оро илтигиттэр кыһаллыбат дьыэ кэргэттэри учуокка ылан үлэлэһиэхтэр. Онтон улуустааҕы КДН прокурор, ИДЬУО үлэһиттэрэ, психолог кыттыылаах нэһиликтэринэн сылдьан лекциялары, рейдэлэри ыгытыаҕа. Соторутааҕыта Хатырык уонна 1 Хомуस्ताах нэһиликтэргэ бара сырыттыгыт.

Суруйда Д.ОСИПОВ

ЫАЛ ЫРА САНААТА - ДЬИЭ ТУТТУУТА

(Биир темаҕа үс интервью)

ылан баран, чааһынай бас билиигэ көһөртөрүөххэ наада. Урут уһаайба ылбыттар сирдэрин биридэ эрэ чааһынай бас билиигэ көһөртөрүөхтэрин, эбэтэр уруккутунан хааллартарарыгарын син. Сир Кодексата сир атыылаһарын көҥүллүүр, онуоха сөптөөх докумуоннар ирдэниллэллэр.

— Бэйи эрэ, Татьяна Афанасьева, селобут территорията кэспирин, сана уһаайбалар хантан бариллиэхтэрин сөһүн туһунан салгыт чуокайданыахха эрэ.

Т.А.: Уһаайба сирэ суоҕун тэнэ. Нэлэгэргэ 314, Көччүгэ 73 уһаайбалары түгэһиппит. Билигин, инники этиллибитин курдук, сир саҕа Кодексатагыр сөп түбө-

2. АХСААММЫТ ДЭЛЭЧЧИ, СИРБИТ-УОППУТ КЭМЧИ

Ааспыт нүөмэргэ «Дьулуур» фонда директора В.Е. Потапов биридилээн ыалларга табаарынай кредиттээһин балаһыанньатын уонна билигин туруктарын тустарынан кэспээбитэ. Бүгүн Нам селотун дьаһалтатын баһылыга Т.А. Кондратьева ыаллар дьыэ-үөт теринилэригэр сыһыаннаах ыйытыларга эппиттэрин билиһинэрэбит.

— Татьяна Афанасьева, үлүс киһинигэр төһө киһи олохторуй, эбилли дит баар дуо?

Т.А.: Күн бүгүн 8344 киһи олохтор. Хаһаайыстыбабыт ахсаана — 2574. 30-гар диэри саастаах 486 эдэр ыал баар. Кинилэр 734 оворлохтор. Селоҕа барыта 18 сааһыттан 35-гэр диэри саастаах 1441 эдэр ыччаттаахпыт. Сылга ортотунан 70-ча саҕа ыал эбиллэр. Республика атын улуустарыттан, оройуоммут нэһиликтэригэр 600-чэкэ киһи көһөн кэлэн олохсуйар. Онон нэһилиэнньэ ахсаана балачча турганньк үүнэр.

— Сыл аайы эбиллэ туар нэһилиэнньэлээх үлүс киһини олохтоохторо төһө сиринэн туһаналларыт, итинэн инникити өттүгэр Нам селота ханан, хайдах кэспээхтэригэр?

Т.А.: Село территорията 1518 гектар иннээх. Итинтэн 307 гектар уһаайбаҕа бэриллибитэ, оттуур сирэ 790 га, ыйы сирэ 40 гектарга тэннэр. Онтон ордуубута уопсай туһанылар сирдэр: күөх зона, паарка, ипподром, рыноктар, оскуолалар, тэрилтэлэр о.д.а. тигэргэннэрэ, уулуссалар, болуоссаттар.

Село кэңээһинэ улахан уустуктардаах. Хамаҕатта уонна Алпааны икки ардыларыгар кыбыллан олохобут. Урукку курдук үөһэттэн ыйыт, дьаһал быһылыгынан кэңгээн иһэрбит аны сатамат. 1990 сылтан, сир реформатын туһунан боппуорус күөдьүйүөттүнэн ыла, сир бас билии туһунан 41 федеральнай сокуон, 33 Президент Ыйааҕа, 100-чэкэ правительство уурааҕа, ону таһынан регионнар кэмэ суох элбэх сокуоннара тахсыталаатылар. 2001 сыл алтынньы 25 к. Российской Федерация сирин Кодексата биэгэргэтиллэн туттулууга киирбитэ. Кодекс этэринэн, сир олохун тухары нэһиликтэтибэлээх бас билиигэ биэриити тохтотуллан, сир аны чааһынай бас билиигэ (собственность) бэриллэр буолла.

— Оччогунна сагалыт уһаайба сирэ ылар киһи хайдах быһыылаах сирдэригэр?

Т.А.: Бастатан туран, атыыга, аукционна кыттан ыраас харчыга атыылаһан ылыахха сөп. Иккиннэн, 10 сыл болдьохтоон арендаҕа

һиннэрэн уһаайба сирэ бэриллэр буолла. Село чэрчитэ хайа диэки, төһө киэн сир хабан улаатара үөрэттиллэ сылдьылар. Ыаллыт нэһиликтэри кытта икки өрүттэргэ туһалаах буолар кэспээтиллэр бараллар. Маньаха сир улуустааҕы комитетын нөҥүө улуус дьаһалтатын быһаарыыта тахсыан наада.

Оттон билигин хаһаайына суох быраһылыгыт территориялары ыраастаан (урукку МПМК, СХТ, СХХ о.д.а.) туһаныыһыттыла. Итиннээх туһааннаах сирдэри бас билии докумуоннара үөрэттиллиэхтэрэ, олорго олохуран бэрээдэктэниэхтэрэ, суут нөҥүө былдыаннахтара итиннээ генпланна киирэрбиттэн сагалыт түгэтиллиэхтэрэ. Билигин биһигэ уһаайбаҕа наадыааччылар 230 сайабылыанналар киилэриллэн сыгаллар. Оттуур сиргэ наадыааччы 29 сайабылыанна баар.

— Оттон ходоуһа наадыааччылары хаччыыт хайдарыт?

Т.А.: Бастаан эппитим курдук, 790 га оттуур ходоуһаахпыт. Итинтэн арыт, кытыл сирдэргэ 395 га ходоуһаахпыт, онтон ордуу алаас сирдэргэ. Ходоуһа наадыааччылар сайабылыанналарын толорор сыалтан село дьаһалтата сир улуустааҕы комитеттыгар село аннынааҕы арыт, кытыл сирдэри Нам олохтоохторугар сыһаралларыгар анал сурук бөлэмнэн киилэригэр быһаарыыга сытар. Бөгүн, Хатын Арыт, Хамаҕатта, Никольскай нэһиликтэргэ 84 га ходоуһаны биһиги олохтоохторбутугар биэрбиттэрэ, оттон 395 га алаас сирдэр ходоуһаларын Үөдэй, Партизан, Искра, Таастаах, Хатын Арыт, Бөгүн нэһиликтэргэ толуйаллар.

— Биридилээн ыаллар дьыэ туттууларын туһунан В.Е. Потаповтытын кэспээһин турабыт. Эн онуоха туу эбии этэрдээхтигэр?

Т.А.: Билсибикит курдук село олохтоохторун ахсааннара эбиллэ туар, оттон олохтор дьыэ тийиһит, сирбит кэмчи. Онон село хас бирид олохтооҕо сиргэ-уокка, оккомаска, общественной баайга-дуолга хаһаайыһыны харыстабыллаахтык сыһыаннаһарыгар баарыам этэ. Селобут ыраас, туспаҕай көстүүлээх буоларыгар бука бары кыһалларыгыттар ыгырабын.

Т.А.: Чугастааҕы сыллардан этэр буоллаха 2001 с. 73 ыалга табаарынай кредит тыгырыллыбыта. Итигэртэн 46-та эдэр ыаллар. Кинилэргэ 2 мөл. 250 тыһ. солк. бэриллибитэ. Атын 27 ыалга 819 тыһ. 580 солк. табаарынай кредит түгэтиллибитэ. Ааспыт сылга 42 чааһынай дьыэ уонна Даадарга 12 квартиралаах уопсай дьыэ киирбиттэрэ. 22 ыалга табаарынай кредит бэриллибитэ, олохтон 4-дэ эдэр ыаллар. Быйыл сыл аҕарын түмүгүнэн 8 чааһынай дьыэ үлэс киирдэ, уопсай иннэрэ — 726 кв. м. Эссө 6 ыал малааһынньыт туруктаах. 23 дьыэ көндөйө бүтэн турар, итигэртэн 17-тэ эдэр ыаллар. Саҕа тутуллан эрэр 13 дьыэ учуокка ыгытыла.

Дьыэ туттааччылар үгүстэрэ табаарынай кредитинэн туһаналлар. Табаарынай кредиттээһин ордук эдэр ыалларга наадалаах. Дьыэ туттуу улахан түбүктээх, элбэх үп-харчы ороскуоттаах, онон тастан көмөтө суох үгүстэргэ кыайтарбат. Маньаха табаарынай кредиттээһини оҥорор «Дьулуур» фонда улахан көмөлөөх дии саньыбын. Кыстыгы саҕа дьыэ көрсүүн баалаахтарга туох магырыаал баарынан көрөн, хааччаҕа суох кредити биэрэргэ кыһаллабыт.

— Оттон уопсай дьыэ туттуута барар дуо?

Т.А.: 2006 сылга диэри сайдыы кэскиллээх былааннаҕар уоппай дьыэ тутууга көрүллэр. Октябрьскай уулуссаҕа туар 12 квартиралаах арболитовай дьыэ, Привокзальная уулуссаҕа сваялара түспүт 16-лы квартиралаах 2 дьыэ. Ити уопсайдары тутуу үбө кыайан быһаарылда илик, инвестиционной бюджеттэн улахан тулукутаах. Ону тэнэ квартира ылыан баалаахтар үптэрин кытыһынары эмиэ көрүллүөн наада.

Билигин турутуан ГУП ЖКХ олохтор дьыэтин фондатыгар 441 квартира киирэр, ити Нам селотун эрэ туһунан этиллэр. Уопсай дьыэлэр үгүстэрэ эргэлэр, сорохторо суулар да туруктаахтар. Кыстыкка кииригэ бөлэмнэни быһытынан өрөмүөн үлэлэрэ бараллар да, итэҕэһи-быһаҕаһы барытын саба тутар кыах суох. Манна даҕатан эттэххэ, уопсай дьыэлэр территорияларыгар көнүлэ суох тутулуубут гаражтары, обуруоттары, теплицалары о.д.а. тутуулары бэрээдэктээһин үлэтэ барыаҕа.

— Түмүккэ, Татьяна Афанасьева, дьыөтүгэр-сэргэҕэр, Нам селотун олохтоохторугар, эбии тууу этигэ этэй?

Т.А.: Билсибикит курдук село олохтоохторун ахсааннара эбиллэ туар, оттон олохтор дьыэ тийиһит, сирбит кэмчи. Онон село хас бирид олохтооҕо сиргэ-уокка, оккомаска, общественной баайга-дуолга хаһаайыһыны харыстабыллаахтык сыһыаннаһарыгар баарыам этэ. Селобут ыраас, туспаҕай көстүүлээх буоларыгар бука бары кыһалларыгыттар ыгырабын.

Кэспээтэ Григорий ЭВЕРСТОВ (Салгыта бэчээттэнэ)

Куннэтэ көрөр дьоммут

тэ. Ульяна Федотовна элбэх оро күн-күбөй ий-этэ, эбээтэ, оҕолоро бары атахтарыгар турбут дьон.

1969 с. Арыы Тиит «Кустук» диэн ыччат-комсомольскай фермага старшайынан үлэлэбитэ, кэлин бу ферма «Александра Тихонова» диэн буолбута. 1971 сылтан «Александра Тихонова» фермага наставниктаабыта, бу фермага 10-с кылааны бүтэрбит оҕолор комсомольскай путевканын ыанньыксыттыгы кэллэлэрэ. Ол курдук Гоголева Надежда Никифична, Аргунова Мария Николаевна, Назаров Иннокентий Ананьевич, Жиркова Надежда Николаевна, Иванова Валентина Андреевна, Колмогорова Варвара, Ма-

лауреата. 1978 с. САССР Верховнай Советын Бочуотунай грамотатынан, 1966 с. тыа хаһаайыстыбатын министрствотун грамотатынан, 1978 с. ыччаты үлэҕэ иитигэ комсомол обкомун грамотатынан наҕараадаламмыта. 1954 с. Горнай оройуонун Одунунаһилиэтин депутата, 1963-1965, 1967, 1969, 1971 сс. Нам оройуонун советын депутата. 1975, 1977, 1979, 1982, 1987 сс. Хамаҕатта нэһилиэтин депутата. 1973 сылтан «Нам», «Комсомольскай» совхозтарга үлэлиир сылларыгар 12 сыл устата партком чилиэнэ. 1965 сылтан 13 сыл устата партия райкомун чилиэнэ. 1974 с. 6-с, 1979 с. 7-с Саха сириг дьахталларын сьейин делегата. 1987 сыла Барнаул куоракка наставниктар конференцияларыгар делегатынан талыл-

Винокурова (Сидорова) Ульяна Федотовна 1933 с. от ыйын 13 күнүгэр Нам оройуонун Таастаах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Ийэтэ Кривошапкина Анастасия Михайловна, аҕата Сидоров Федот Ефимович Таастаах нэһилиэтин Тельман аатынан колхоз чилиэннэрэ этилэр. Бииргэ төрөөбүт икки элэр, эдьийитэ Сидорова Февронья Федотовна 1932 с. төрүүх этэ, кэлин өлбүтэ.

Ийэтэ Ульянаны оҕолорун баран өлбүт, аҕата 1940 с. бэс ыйыгар өлбүтүн кэннэ кинини Горнай оройуонун 1 Атамай нэһилиэтин олохтооҕо Данилов Василий Даниловичтаах иитэ ылбыттар. 1940 с. ахсынны ыйга иитэ ылбыт аҕата эмискэ өлөн хаалбыт, инньэ гынан кини кэргэнэ Данилова Елена Ивановна ылбыт иккиэн тулаайах хаалбыттар.

Ульяна 1 Атамай начальнай оскуолатын бүтэрэн баран 2 Атамай сэттэ кылаастаах оскуолатын 1952 с. бүтэрбитэ уонна салгыы үөрэнэр кыага суох буолан 1 Атамай «Победа» колхозка ыанньыксытынан үлэлэбитэ.

1956 с. Намга Винокуров Константин Саввичка кэргэн тахсан Хамаҕатта нэһилиэтин Ленин аатынан колхозка пенсияга тахсар диэри ыанньыксытынан үлэлэби-

БАСТЫН ЫАННЬЫКСЫТ

риэ Васильевналар, Баишева Февронья Гаврильевна, Аргунова Ольга Григорьевна о.д.а. элбэх оҕолор үлэлэбиттэрэ. Атын сиртэн, холобура, хотугтан, куораттан, Бурятияттан, Покровскайтан комсомольскай путевканын кэлэн эмизэ үлэлэбиттэрэ.

1961 с. Ленин аатынан колхозка үлэли сырыттаҕына «Коммунистическай үлэ ударника» аат иҥэриллибитэ. 1966 с. «Нам» совхозка үлэли сылдьан элбэх үүтү ыаһынча бастаан тыа хаһаайыстыбатын быыстапкатыгар Москвага босхо путевканын баран кэлбитэ. 1973-1977 сс. «Социалистическай куоталаһы кыайылыаага» знагынан бэлиэтэммитэ. 10-с пятилетка ударника, «Комсомольскай» совхоз Соттой аатынан бириэмийэ

лан сылдыбыта. «В.И. Ленин 100 сыла», «Кыайыы 50 сыла», «Комсомол 80 сыла», Герой-Ийэ 1-кы, 2-с, 3-с степеннээх мэтээллэринэн наҕараадаламмыта. Партия, үлэ, тыыл ветерана, Нам оройуонун Бочуоттаах гражданина.

Ытыктыыр, убаастыр, үлэҕэ уһуйбут наставниктын Ульяна Федотовна Винокурованы 70 сааскын туолар үөрүүлээх күнүгүнэн ис сүрэхтэн истинник эбэрдэлибин. Баҕарабын кытаанах доруобуйаны, оҕолорун, сиэннэрин ортолоругар өссө да өр сылларга үөрө-көтө, субэама, күүс-көмө буолан этэнгэ сылдырар, кырдыары-ыалдыары биллэмэккэ уһун уйгулаах олохтон диэн алгыһым үтүөгүн аныбын. Надежда ЖИРКОВА, Хамаҕатта

ИЙЭМ ТҮҢҮНАН ИҢИРЭХ ТЫЛЛАРЫНАН

Күн сириг көрдөрбүт күн-күбөй ийэбит Протопопова Евдокия Петровна 65 сааһын туоларын олоһун усталаах-туоратыгар төһөлөөх элбэх ыарахаттары көрсөн, 34 сааһыгар биэс оҕолоох оҕдоо-бохаалан, атахтарыгар туруоран, сиэннэрин көрөн, биэс ыал бас-көс киһитэ

Арай үлэлээн ааспыт бэлиэтэ — баһаам элбэх грамоталар, махтал суруктар, Саха АССР Верховнай Сэбиэтин Президиумун грамотата, «9-с пятилетка ударника» знак туоһулууллар. Баттах манхайда, саас ыраатта диэн билигин да олоһот. Чааһынай сүөһүтүн туһутунан сайыллар тахса туруор. Түһүнүк Анна Сайыллар Шестаков Николай Романович, Орлова Клара Прокопьевна буолан олоһоттара. Быыл саҕа балаҕан туттан Петров Борис Николаевич дыэ кэргэнэ көһөн табыстылар. Элбэх сүл быраһыллан турбут аласка саҕа тутуу баран бары да сэргэхсийэ быһыгыттыдылар. Ийэбит сайыллыка сиэннэрин илдэ сылдыааччы, инньэ гынан оҕолор сайыллыгы сөбүлээн эбээ аатын ылбыт Дуняша «Эбээбөр», Максим «Эбээм сайыллыга» диэн хоһоон суруйбуттара.

буолан олоһорун туһунан кэпсэиһин уонна махтаныхтын баҕарабын.

Сэриг сылларыгар ийэлэрэ ыалдьан, аҕалара сэригиттэн бааһыран кэлэн утуу-субуу өлбүтүн кэннэ үс оҕо тулаайах хаалбыттар. Икки уолу Хамаҕатта интернатыгар ииттэрэ биэрбиттэрэ. Кыһы Тулагыттан төрүттээх эбээ Балбааралаах иитэ ылбыттар. Онон ийэлээх аҕа дьынгээх тапталын билэр дьолтон эмизэ маһыттар.

16 сааһыттан холкуоска, совхозка ыанньыксытынан үлэлэбитэ. Кэлин доруобуйатынан ньириг көрүүтүгэр көспүтэ. Сарсыарда хаска турура буолла. Чааһынай хотонуттан кириэн уопсай хотонугар барыгар биһигини туруортаан оскуолабытыгар ытара. Маһынан оттуллар кирпииччэ оһоһун сабан баарары эрдэ оттубут буолара.

Ньириг көрөөчүгө 50 ньириг биэриллэрэ. Олору күнүгэ үстэ илиинэн таһан хааһы биэри, уулаты, саарын күрдүү уонна таһаары кырата суох үлэ. Ол иһин урукку совхоз, колхоз үлэһиттэрэ икки өттүнэн иэргэнэн хаамаллара, илиилэриттэр биһилэх кыайан кэпсэттэрэ.

Эрһиниэ саппыкы, тымныы уу онорорун онороро. Оччолорго өйдөөбөт этибит кыайан саҕарбат да гына сылайан кэлэрин. Киэһэ саҕата суох олоһон аһы-аһы биһигини көрөн олоһор буолара. Саҕарбат, кыһырыбат диэ саньырым. Оҕолору астаахтааһа онорору сарсыардаттан киэһэ хойукка дылы икки хотонунан үлэлээһин билигин санаатааха ыарахан үлэ. Ол үлүгэр сыраллаах үлэлэрэ умнууга хаалла. Хаһан да бэйэлэрин хайҕана, кэпсээнэ сылдыбыт дьон кыра оҕолуу сэмэйдэр.

Оччолорго ийэбитини биригэ үлэлэбит Абрамова М.А., Шестакова Д.Р., Охлопкова К.А., Новгородова М.И., Атласова А.С. о.д.а. сайын аайы сайыллыка тахсан күүлдүүдэн, ааспыт ахтыһан, үөрөн-көтөн кириэччилэр. Сайыллык көй салгына онук күүскэ тардар, суол ырааҕа, кыһана да тохтошот. Өссө да доруобай сылдьан оҕолорун, сиэннэрин көрө сырыгыттынар диэн баҕа санаалаахпыт.

Ийэбит соҕотохпун диэбэккэ оҕолорун үөрэттэрэ сатаата. Улахан уол Петя СГУ ИТФ факультетын бүтэрэн инженер-прораб. Билигин Таастаахха олоһор, икки оҕолоох. Люба сельхозтехникуму бүтэрбитэ, агроном, 1 оҕолоох. Коля ветврач, 2 оҕо аҕата. Лена 1 Хомуस्ताахха олоһор, 2 оҕолоох, мин 2 оҕолоохпун. Онон ийэм тулаайах хаалан силсэ тардан бэйэтин уһун салгыыр оҕолордоох, сиэннэрдээх.

Күндү киһибит, ыалдыма, өссө да биһиэхэ күүс-көмө, сүбэһит буола сырыт уонна сиэниг Дуняша суруйбут хоһоонун өссө төгүл эйиэхэ аныбын.

Сайыллыка табыстааҕа Көрсөр миһигин үөрэ Салаат, күүрчэч онорон Күндүчүр, аһатар араһы, Оһо дьыһыт кэһигэр Туура кырдыаһа хатыһым, Сайын тиһидэхпинэ Сынныһыам да буоллаҕа, Торо дьитэр бу манна Оро сааһын ааспытта, Бу чүмү айылларга Ыраас чэбдик салгыһыта.

Р. ФЕДОТОВА, 1 Хомуस्ताах

Улуу Кыайыы 60 сылын көрсө

САХА БИИР КЭРЭМЭС КИҢИТЭ

1929 сыл. Дойду үрдүнэн гражданскай сэриг кэнниттэн дьон олоһо түспөр аакка барар. Холбоһуктаһын — артыаллар, табарыстыбалар териллэлэр. Бу дьыл Салбанга ыам ыйын 15 күнүгэр Винокуровтар диэн эдэр ыалга уол оҕо төрөөн үөрдөркөтүтэр. Оҕолорун Баһылай диэн сүрэхтиилэр. Ийэтэ Мааппа барыта биэс оҕону төрөппүттэн билигин собото Баһылай эрэ ордон хаалбыт.

Ийэтэ Мааппа — нуучча дьахтара этэ. Мааппа дьынгээх ийэтин, аҕатын билбэт, кинини 1911 сыллаахха Бөтүгнэ кыһыл оҕону быраһыттарын Романов Бүтүрдээх диэн саха ыалла ра ийгэ ылбыттар, онон дьүһүнэ нуучча ээрэри уу сахалыы тыллаах-өстөөх, толкуйдаах иитиллэн тахсыбыт. Кинини 1929 сыллаахха суорумһунан Салбан орто кыанар ыалын Хоһооннох Дьуона уолугар Авксентийга холбоон ыал онороллор. Авксентий эпшэт кэлэҕэй этэ, ол ээрэри толлу үлэһит, сыгыары-сымнаһас киһи. Мааппа эмизэ ханнык да үлэттэн толлон турбакка үлэлиир хоһуун. Онон сэриг саҕаланьар диэри колхозчулу үлэһиттэрэ, Мааппа ыанньыксыттан, Авксентий отмас үлэтигэр үлэлээн, дохуоту өлгөмнүк үлэлэстэн, ыр-бааччы ыл олоһоттара. Аҕата сааһыт, булчут эбит.

Сэриг саҕаламьытын иккис сылыгар 40-тан тахсыбыт, алаа харахтаах, эпшэт кэлэҕэй киһини сө-

риигэ ылбыттар. Аҕа дойду Улуу сэригиттэр Авксентий Ионович чистээхтик сэриилэспит. Сэриг хонутугар кыргыһа сылдьан өлбүтүн туһунан дьонугар биллэриг кэлбит: «В бою за социалистическую Родину, верный воинской присяге, проявил героизм и мужество, был убит 18 июля 1944 г.»...

Баһылай кыра эрдэһиттэн модьу-таҕа, ханнык да үлэттэн туора турбат, колхоз үлэтигэр эриллэн улаатар. Сэриг кэмгэр туттаах үлэһиттэринэн оҕолор, дьахталлар хаалаллар. Киһилэр Кыайыһы уһансан, утууар ууларын умнан туран үлэлииллэрэ. 1943 сыллаахха ийэтэ Мааппа Намга көһөн кириэн, бальһаҕа санитарканын үлэлиир, ол саҕана улахан Баһылай уонун тахсыбыт оҕо, атыттар бары кыралар.

Ийэтэ Мааппа барахсан күн сириг көрөөт да төгүрүк тулаайах хаалбыт кыһыл оҕону саха ыалла-ра Романов Бүтүрдээх ылан ийтэн, олох дьолун билбиттэн өлүөр дылы киһилэргэ махтанара. Кини 80 сааһын быдан ааһан, уонча сыллааҕыта уолугар сымнаһас суораннаах таллэххэ сытан бу орто дойдуттан бараахтаабыта. Уола улаатан киһиттэн сирдэрбэт үлэһит, кэргэннээн, үчүгэй дыэ аҕа баһылыга, таптааллаах аҕалара. Ону көрүү төрөһүт ийэҕэ төһөлөөх үөрүү буолуой?! Ийэтэ кэргэнин кытта кылгас да кэмнэ дьолоохтук олоһоттун кэриэстээтэ.

1946 сыл. Саҕа чороччу улаа-

тан эрэ уол Дьокуускайдаагы өрүс пароходствотыгар матроһунан үлэли кириэр. Өрүс пароходствотын базага Граф Бизергэр баара. Кини манна армияга сулууспалы барыар дылы үлэлиир. Баһылайы маһнаыгы сүһүөх комсомольскай терилтэҕэ секретарынан талбыттар. 1948 сыллаахха бэриллибит Бочуотунай Грамотага суруллубут: «Якутский обком ВЛКСМ. За систематическое перевыполнение производственных услуг и активное участие в работе комсомольской организации».

1950 сыллаахха этэ-сиинэ ситэн, холун этэ хойдон, буутун этэ буһан Советскай Армия кэксэтигэр ыһырыллан ылыгы аатырбыт Китай пордугар Порт-Артурга түөрт сыл устата сулууспалыыр. Бу сылларын Баһылай күндүтүк саньыр. Онтон ылата Василий Авксентьевич төһөлөөх Бочуотунай Грамоталары, Махтал Суруктары ылбыта буолуой, киһи ааһан сиппэт, онтон саамай чугастык бу Бочуотунай Грамоталарын ахтар. Киһилэр олоһо инникүөнүгүтөр хорутуулаахтык үлэлиригэр суолу тэлбиттэрэ.

Армияттан ефрейтор званиетын ылан, этэнгэ сулууспалаан кэлэн, Дьокуускайдаагы геологическай управлениега 47-с партияга дизелист көмөлөөччүтүнэн үлэли кириэр. Хатырыкка үс сыл устата нефть, газ көрдүүр геолого-разведочнай экспедицияга үлэлиир. Эдэр киһи сэмэй, үлэһит кыһыта ба көрөн таптаан, сүрэхтэринэн сөбүлээн, дьонноруттан алгыс тыл ылан, холбоһон, ыал бурутун унаарытталлар. Ити 1954 сыллаахха балаҕан ыйын 10 күнүгэр этэ.

Кэргэнэ Мааппа ийэтин Мааппа курдук дьылды алаах эбит. Төрөөбүтэ баара-суоҕа 15 хоммутун кэннэ ийэтэ, аҕата Сэмэн оҕото төрүн инниэ өлөн, кыайан иитгэр кыага суоһуттан ортун 1935 сыллаахха кэргэнин эдьийигэр аҕалан биэрэр. Онон эдьийэ Анна Гаврильевна биригэ төрөөбүт быраата Сэмэн оҕотугар ийэ буолар. Анна Гаврильевна Попов Георгий Иннокентьевич кэргэнэ. Киһилэр иипит кыһытара Мааппа иипит дьонун кыһалдыларын тэнчэ үлэлэстэн улааһыта. Баһылайдаах Мааппа иккиэн да кыраларыттан кыһалдыны-кы-

һарҕаны эгэрдэһэн улаатан, олоһотун ылыктаахтык саҕалаан, бэйэ-бэйэлэригэр ытыктабыллаахтык сыһыаннаһан, 49 сыл устата тоһонох-тоһонохтон тутуһан, илии-илиилэриттэн сизтиһэн, эйэ дэмнээхтик олоһон кэллилэр. Эһиил балаҕан ыйын 10 күнүгэр Кыһыл Көмүс сыбаайбаларын бэлиэтиэхтэрэ турдаҕа. Дьыл-хонук диэн мээнэҕэ этиллибэт, үчүгэйдик сырыттаахха, дьыл-хонук биллибэккэ ааһар. Тоғус оҕону күн сириг көрдөрбүтүгүтүгүтүн билигин сэттэтэ ыал ийэлэрэ, аҕалара. Оҕолору ийэлээх аҕаларын батан, хоһуун үлэһиттэр.

1965 сыллаахха райПО-ға суопарынан пенсияга тахсар дылы үлэлиир. Автолавкага өр сылларга сайыллыктарынан, нэһилиэктэринэн кэрийэ сылдьан, дьону-сэргэни абыраабыта уонна государствога элбэх үбү киллэрбитэ. Ситиһилээхтик үлэлээн, 1982 сыллаахха «Советскай потребительскай кооперация туйгуна» үрдүк ааты ыллар.

Василий Авксентьевич сахалар бириг кэрэмэс киһилэрэ, ханнык да үлэттэн толлуубакка, хоннохтоохтук ылан, ыһсаран үлэлирин иһин дьон махталын ылан ылар эбит. Олорор дьыэтин бэйэтэ ис кирибэхтик туттубут, кырдыан билигин оһоһотторун ыарыгырар. Тула өттүгэр ыалларьгар газ кирибит, онно ымсыраахтырар, киһиэхэ хаһан газ кириэрин күтүтэр. Эдэр эрдэһинэ үлэни кыайыһас, ким даҕаны көрдөстүн тук курдук көмөлөһөрө, билгин кини көрдөстүгүнэ дьон ыараханан, көһүүнүн сөһөр. Кини тыыл ветерана, онон туһанан телефонун, гаһын да киллэртэриэн сөһэтэ.

Манньык хоһуун үлэһит, саха бириг кэрэмэс киһитэ олоһон ааспыт үлэһитинэн, олоһунан — эдэр ыччакка бэртээхэй холобур.

Зинаида ТИХОНОВА, Нам с.а.

ИҢИРЭХ ТЫЛЛАР

Убаастабыллаах сизэ быраапшытын, убайбыгың **СОЛОВЬЕВ Максим Дмитриевич** кэрэ-бэлиэ юбилейгынан, олохун орто омурданыгар диэри үрдүкү салайар дуоһунаска, үлэн-хамнаһын үгэнигэр сылдьан көрсөргүтүн ис сүрэхпитигэн үөрэн туран бука бары аймактаарың итии-истиг эбэрдебитин тиздэбит.

Күндү киһибитигэр барыбыт туһугар кыһамныһың, бары көмөгүң иһин махталбытын тиздэбит. Баарабыт чэигэн-чэбдик доруобуйаны, үөрүү-көтүү аргыстаах үһүн дьоллоох олоху, эдэр көлүөнэни иитэр-үөрэтэр учуутал сыра-лаах үлэбитигэр үрдүк ситиһиһиэри.

Эбэрдеһи кытта Афанасий, Дмитрий Винокуровтар дьиз кэргэттэрэ

Күндү убайбыгың, быраапшытын, Орто-Халыма улууһугар олохтор **ЛУКАВИН Иван Петрович** «РФ доруобуйатын харыстабылын туйгуна» үрдүк ааты ылбыккынан ис сүрэхпитигэн үөрэн-көтөн туран эбэрдеһибит!

Күндү убайбыгың, быраапшытын, Дьоксуускай куорат олохтооһун **ЛУКАВИН Валерий Петрович** «Саха республикатын доруобуйатын харыстабылын туйгуна» үрдүк наараадаһынан үөрэн-көтөн туран истигни эбэрдеһибит!

Баарабыт үлэбитигэр өссө үрдүк ситиһиһиэри, үтүө доруобуйаны, тус олоххутугар дьолу-соргуну!

Эбэрдеһи кытта Түбэттэн Лукавиннар, Хатырныстан Новгородовтар, Намтан Лукавиннар, Егоровтар, Даниловтар, Никольскийтан Нератовтар, Удэйитэн Дьягилевтар, Дьоксуускайтан Лукавиннар, Алексеевтар, Дмитриевтар

СТЕПАНОВАЛАРЫ юбилейдаах төрөөбүт күнэригэр истигни эбэрдеһибит!

Баарабыт чэигэн-чэбдик доруобуйаны, үөрүү-көтүү аргыстаах үһүн дьоллоох олоху, эдэр көлүөнэни иитэр-үөрэтэр учуутал сыра-лаах үлэбитигэр үрдүк ситиһиһиэри.

Эбэрдеһи кытта Намтан Гаврильевтар

Культура үлэбитигэр профсоюзун председателин, Н. Рыкунов аатынан библиотека отделын сэбиэдиссэийн **ПЕСТРЯКОВА Альбина Афанасьевна** «Культура туйгуна» диэн үрдүк аат иҥериллибитин истигни эбэрдеһибит! Биһиги коллективпыт туһугар өрүү кыһамныһың, өйбүлүң иһин дириг махталбытын тиздэбит. Баарабыт үлэргэр өссө үрдүк ситиһиһиэри.

«Энсиэли» хаһыат редакциятын коллектива

Намнаһы педколледж преподавателэ, Саха республикатын үтүөлэх учуутала, норуот маастара **Инокентий Никитич ГОТОВЦЕВЫ** «Улуус Бочуоттаах гражданина» үрдүк ааты ылбыккынан уонна үһүн сыллаах үлэбин чөмчөтөн «Саха хомуһугар саҕаны...» диэн кинигэ-альбом тахсыбыгынан итигитик-истигни эбэрдеһибит!

Эн айар үлэң, талааның өссө да сайда-үүнэ туруо, саҕалы тыһнаабыт сахан хомуна Аан дойду, Россия, республика кинг саалаларынан дүрүһүйэ кутуллуу, дьон-аймах дууһатын туһо, сүрэхин долгутуо дьиз эрэнэбит. Чэигэн-чэбдик буол, бэйэҕэр уонна дьиз кэргэнгэр дьолу-соргуну баарабыт.

2 Хомустаах орто оскуолатын коллектива

МАХТАНАБЫТ

Намнаһы 1 №-дээх прогимназия иитиллээчилэрин, үлэһиттерин, төрөспүттэрин ааттаргытан Намнаһы ГУП ЖКХ директоругар Кобыяков А.Г., администрациятыгар, профкомугар, үлэһиттеригэр детсада материальнай көмөтү иһин бары махталбытын тиздэбит.

Биллэҥи уустук кэмгэ Намнаһы ГУП ЖКХ тэрилтээ детсадытыгар оҕолор оонньуур, сынньанар площадкаларын тэрийэргэ анаан тутуу маһынан хааччылыгыгар айыы санаалаах, үтүө дууһалаах коллектив үлэһиттеригэр чэигэн-чэбдик доруобуйаны, эппиэттээх, үлэһитигэр айымньылаах ситиһиһиэри, сир үрдүгэр баар бары сырдыгы, кэрэни, дьолу баарабыт.

1 №-дээх прогимназия администрацията

Администрация МО «Намский улус» объявляет открытый конкурс на размещение муниципального заказа для бюджетных учреждений. Наименование заказа:

- компенсация школьного питания: 3215 тыс. рубл;
  - медикаменты и перевязочные средства-1892,4 тыс. рубл;
  - льготное обеспечение медикаментами-4846,1 тыс. рубл.
- Участниками конкурса могут быть предприятия и организации независимо от форм собственности, а также индивидуальные предприниматели. **Требования:** поставщик должен иметь необходимые профессиональные знания и квалификации, финансовые средства, оборудование и другие материальные возможности, опыт и положительную репутацию, быть надежным, обладать необходимыми трудовыми ресурсами на выполнение муниципального заказа. **Конкурс состоится 15 июля 2003 г. Заявки принимаются до 14 июля. За справками обращаться в 301 каб. Тел.: 21-267 (Т.В. Бережнева).**

Пенсионной фонда Нам улууһугар управления от ыйын 12 күнүгэр, суббота «Аһаҕас аан» күнүн ытыгар. Убаастабыллаах Нам улууһун олохтоохтору, бу күн пенсионнай хааччылыгы боппуруостарыгар консультация (быһаары) ыларгытын күтэбит.

КҮНДҮ АБИТУРИЕННАР, УБААСТАБЫЛЛААХ ТӨРӨСПҮТТЭР!

Эһигини от ыйын 10 к. Нам 1 №-дээх орто оскуолатын актовай саалатыгар сарсыарда 9 ч. күнүс 16 ч. дьылы «Аһаҕас аан» көрсүһүүгэ ыгытырыбыт.

- Программа:
- 9-16 ч. - ЕГЭ, ГИФО үөрэххэ туттарсы усулуобуйатын тула интэриэһиргир боппуруостарга эппиэттэһин, консультациялар. Кыгытыны ылаҥар: «Абитуриент-2003» представительство үлэһиттэрэ, ыччат, дьиз кэргэн управлениетын специалистара, КДН эппиэттиир секретара, үөрөх управлениетын үлэһиттэрэ.
  - 14ч. - Төрөспүттэргэ мунньах.
  - 20ч. - «Нам» телестудияга аһаҕас эфир.
- Бары кэлэн кыгытыны ыларгытыгар ыгытырыбыт.

«Абитуриент-2003» координационной совета.

10 июня в с. Нам принимает документы выездная комиссия Вилюйского педколледжа. Обращаться в штаб «Абитуриент». Предоставить следующие документы:

1. Заявление
2. Аттестат о среднем образовании
3. Справка с места жительства
4. Справка о семейном положении
5. Фотокарточки 3х4, 6 штук
6. Договора с образовательными учреждениями
8. Свидетельство о результатах ЕГЭ
9. Документы, дающие право на льготы для лиц, претендующих на льготы.

УВАЖАЕМЫЕ ВЛАДЕЛЬЦЫ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ!

В связи с введением с 1 июля с.г. обязательного страхования гражданской ответственности владельцев транспортных средств Намское генеральное агентство страховой компании «Сали-полис» страхует владельцев транспортных средств (физических и юридических лиц). **Обращаться по адресу: с. Намцы, ул. Чернышевского 16 (здание аптеки № 8, 3 этаж), тел.: 22-190.**

Намнаһы баһаары утары охсуһар этэрээт (ОППС-18) офицерскай дуоһунаска (старшай инспектор) үлэһиккэ наадыһар. 35-гэр диэри саастаах, армияга сулууспа лаабыт (эр дьон), сууттана сылдьыбатах, орто анал эбэтэр үрдүк үөрэхтээх эр дьону, дьахталлары кэлэн билсэргитигэр ыгытырар. Үлэҕэ ылыы конкурс быһыытынан.

ИДЬУО ИИТИННЭРЭР МАҔАНЫН ҮРДҮГЭР ТИМИР ЭРЭНЭЭНКЭ НААДА БУОЛСУ?

Ааспыт нэдиэлэ «түүлэ-эх уллунахтар» маҕаһынарга үтэн киридилэр. Ол курдук от ыйын 1 күнэ үүнэр түүнүгэр Хатырык бөһүөлэгэр «Илгэ» ПО маҕаһынын үрдүн көтөрөн кириэн 2232 солк. суумаҕа аһы-үөлү сойбоппуттар. Манна саһын ситэ илик 4 оҕо уорбалаһаллар. Ити түүн бу сырыыга Фрунзе бөһүөлэгэр эмиз «Илгэ» ПО маҕаһынын диэтин үрдүн көтөрөн кириэн 2500 солк. аһы-үөлү уорбуттар.

От ыйын 2 күнүгэр Удэйгэ 48 саастаах гр. Петров быһаһынан анньыллан өлбүтэ биллэнэ. Бу буруйу оҕорууга 31 саастаах Удэй олохтооһо гр. Э. тутулуна, урут сууттаммыт эбит. Холубунай дьыала тэрилинэ. Эмиэ ити күн Партизанна биир дьиз олбуоруттан 42 устуука итигэр радиатордары илдьэ барбыттар биллэнэ. Сарсыһыгар Маймаҕа аттыгар Уус-Майаттан төртүтээх 28 саастаах гр. Федоров мотоцикльнан халыһытан иһэн түһнөһүт, улахан эһийини ылан балыһаҕа киридэ.

«Түүлэ-эх уллунахтар» сүгүннээбэттэр, бу сырыыга Нам с. «Гранд» маҕаһынын аанын кулүүһүн алдьатан кириэн 550 солк. арыгы ылан барбыттар, ити 10 быгыылка водка сыанатыгар тэҥнэһэр. Эмиэ от ыйын 3 күнэ үүнэр түүнүгэр Аппаангытан биир ыал гараһыттан мотоцикль уоран барбыттар.

Нэдиэлэ устата 42 арыгыһыт, кулүүгэн милицияга тараһыттар, 6 түбэлтэ саһын ситэ илик оҕолор төрөспүттэригэр административнай миэрэ туттулуна.

БИЛЛЭРИИЛЭР-РЕКЛАМА

Куплю 1-2 комнатную квартиру в с. Нам. *Тел. посредника: 21-938. Звонить в любое время*

Нам с. Юбилейнай маҕаһын аттыгар 4 хостоох, олбуоругар гарахтаах квартира атыһыланар. *Тел.: 21-105.*

Продается 2-комнатная благоустроенная квартира в деревянном доме. Центр, телефон. *Тел.: 22-627.*

Куплю обрезные доски 40 мм за приемлемую цену. *Тел.: 21-705, абонент № 14.*

Нам селотугар аллараа этээскэ 3 хостоох приватизацияламмыт квартира атыһыланар. Газтаах, телефоннаах, центрага турар. *Тел.: 22-120, 22-231.*

Аппааныга уһаайба арендаһар босхо. *Тел.: 24-01-51-Якутск.*

Продается приватизированная 1-комн. ч/б квартира в центре, с газом. *Тел. вечером: 21-072.*

Транспортные услуги грузовых перевозок по маршруту Якутск-Намский улус. М/г Ниссан-Атлас-2 тонны (микротревозовик). *Тел.: 25-150, 25-276.*

Атыһылыбын: мини-трактор, прицептээх, булууктаах, культиватордаах. Огнеупорнай кирпиччэ. *Тел.: 22-365.*

Продам ГАЗ-31029 1996 г.в. ГАЗ-бензин. *Тел.: 22-125.*

Срочно продаю новую навесную сенокосилку КТ-2 для тракторов+2 ножа, брус в сборе за 18 тыс. рубл., двигатель УАЗ за 8 тыс. рубл., кобылу за 20 тыс. рубл. *Тел.: 25-377.*

Продается трактор ДТ-75, 1992 г.в. и прицеп. *Тел.: 26-354.*

Продаю а/м ЗИЛ-130 бортовой 1994 г.в. или меняю на ВАЗ, УАЗ. *Тел.: 21-387.*

Продается новый мотоцикл «Урал» в упаковке. *Тел.: 21-388.*

Продается компьютер Pentium IV с лазерным принтером. *Тел. 21-5-22*

Производим печатные работы на ПК. Продаем доски 40 мм. *Тел.: 23-231.*

Считать недействительным паспорт 98 01 № 151120 на имя Горохова П.И., выданный Намским УОВД.

От ыйын 12-13 күннэригэр Бөтүн нһилигэр олохтоох дьаһалта тэрэһининэн Республикаҕа физкультура сайдыыта 80 сылыгар аналаах «Ветераннар кубоктарыгар» улуус үрдүнэн мини-футболга (6+1) күрэхтэһии бытыллар.

Команда айыттан 300 солк. усунуостулар. Кыттааччылары регистрациялаһын 12 чыһылаҕа сарсыарда 10 чаастан саҕаланар.

Улуустаагы ветераннар сэбиэттэ тыыл, советскай үлэ ветерана, ветераннар «Иэйи» кулуптарын актыыбнай чилиэнэ **КИРИЛЛИНА Мария Николаевна** бу дьыл от ыйын 8 күнүгэр өлбүтүнэн оҕолоругар, сизэнэригэр, аймактарыгар дириг кутурбанын тиздэр.

Сглубоким прискорбием извещаем о смерти после тяжелой болезни отца, дедушки, прадедушки **ПОЛЯКОВА Геннадия Николаевича**. Сын, дочь, невестка, зять, внуки, правнуки.

Коллектив ЗАО «Сельхозтехника» выражает глубокое соболезнование своему работнику Полякову А.Г. по поводу кончины горячо любимого отца, ветерана труда **ПОЛЯКОВА Геннадия Николаевича**.

Улуустаагы ветераннар сэбиэттэра үлэ, тыыл ветерана **ПОЛЯКОВ Геннадий Николаевич** өлбүтүнэн уолугар, сизэнэригэр, хос сизэнэригэр дириг кутурбанын тиздэр.

Удэй «Чуораанчык» детсадын коллектива биргэ үлэһит коллегаларытыгар профком председатели, воспитатель Посельская Маргарита Васильевна, Надежда Васильевна таптыыр убайдар **ПЕТРОВ Роман Васильевич** күн сириттэн хомолтолоохтук барбытынан дириг кутурбанын тиздэр.

Улуустаагы ветераннар сэбиэттэра тыыл, үлэ ветерана **АТЛАСОВА Фекла Егоровна** өлбүтүнэн оҕолоругар, сизэнэригэр дириг кутурбанын тиздэр.

Нам селотун «Сыркы» инбалииттар обществолара Барамыгин Василий Афанасьевичка, оҕолоругар, сизэнэригэр таптыыр кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ **СЛЕПЦОВА Римма Петровна** үһүн ырахан ырыһытан өлбүтүнэн дириг кутурбанын тиздэр.

Күндү кэргэним, аҕабыт, эһэбит **СОЛОВЬЕВ Иван Алексеевич** 6. дь. от ыйын 5 к. ырахан ырыһытан өлбүтүнэн аймактарыгар, чугас дьонноругар диригник курутууһун туран иһитиннэрэбит. *Кэргэнэ, оҕолоро, күтөттэрэ, сизэнэрэ.*

Күндү кийиипитигэр, кини ийэтигэр. Биргэ төрөбүттэригэр, аймактарыгар, сизэнэригэр таптыыр аҕалара, кэргэнэ, эһэлэрэ **СОЛОВЬЕВ Иван Алексеевич** ырахан ырыһытан өлбүтүнэн кини сириттэн барбытынан дириг кутурбаммын тиздэрэбит. *Платоновтар, Суудаловтар.*

Күндү эһийитигэр Соловьева Татьяна Никифоровна уонна кини оҕолоругар, күтөттэригэр, сизэнэригэр, кийиитигэр **СОЛОВЬЕВ Иван Алексеевич** бу дьыл от ыйын 5 күнүгэр үһүн ырахан ырыһытан өлбүтүнэн дириг кутурбаммын тиздэрэбит. *Аргуновтар, Баишевтар.*

Өр сылларга биһиги тэрилтэбитигэр үтүө суобастаахтык үлэһит ветеранмыт **СОЛОВЬЕВ Иван Алексеевич** ырахан ырыһытан өлбүтүнэн кини дьиз кэргэттэригэр дириг кутурбаммын тиздэрэбит. *«Илгэ» ПО ветеранарын сэбиэтэ.*

Нам педагогическай колледжин коллектива колледж үлэһитигэр Самсонова Людья Егоровна тапталлаах аҕата **СОЛОВЬЕВ Иван Алексеевич** ырахан ырыһытан өлбүтүнэн дириг кутурбанын тиздэр.

Нам селотун «Сыркы» инбалииттар обществолара Соловьева Светлана Ивановна аҕата **СОЛОВЬЕВ Иван Алексеевич** ырахан ырыһытан өлбүтүнэн дириг кутурбанын тиздэр.

РЕДАКТОР В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательскай система — 21141

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маастабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһуну хонтуруоллуур уонна регистрациалыыр РФ бөчөккэ Госкомитетын СР региональной управлениетыгар 1999 с. алтынны 19 күнүгэр регистрациаламмыт нүөмэрэ — Я 0085. **Көтүл сыананан атыһыланар**
 Сурукка ааккытын-суолугун, үлэбитин, дьизит аадырыһын чопчу ыйың. Редакциягакирибит суруктар төһөнөрүллүбөттэр. *Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.*
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Заложной уул. 4.
 E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылына уонна тангылына «Энсиэли» хаһыат редакционной-издательскай систематыгар.
 Хаһыат Дьоксуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бөчөэттэннэ, Орджоникидзе уул. 38.
 Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бөчөэт. лисс.
Индекс — 54889. Тираһа — 1640
 Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч. 9.07. 2003
 Сакаһын №-рэ — 82